

Sygnatura akt II Ns 2801/16

POSTANOWIENIE

Dnia 4 kwietnia 2018 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi- Widzewa w Łodzi II Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSR K. T.

Protokolant st. sekr. sąd. M. R. (1)

po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2018 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z wniosku E. R.

z udziałem A. R. (1), R. R. (1), B. C. (1), S. R. (1) (syna W.), M. B. (1), M. K. (1), M. R. (1), S. R. (1) (syna M. M. (1)) i M. B. (2)

o stwierdzenie nabycia spadku

postanawia

stwierdzić, że spadek po Z. O. (1) z domu S., córce A. i M., zmarłej w dniu 14 maja 2011 roku w Ł., mającej ostatnie miejsce zwykłego pobytu w Ł. na podstawie ustawy nabyli zstępni dziadków: S. R. (2) z domu R., córka J. i M. w 12/24 (dwunastu dwudziestych czwartych) części, B. C. (2) z domu R., córka W. i S. i S. R. (1), syn W. i W. po 4/24 (cztery dwudzieste czwarte) części każde z nich oraz M. B. (3) z domu R., córka M. M. (1) i K., M. K. (2) z domu R., córka M. M. (1) i K., M. R. (1), syn M. M. (1) i K. i S. R. (1), syn M. M. (1) i K. po 1/24 (jednej dwudziestej czwartej) części każde z nich.

Sygnatura akt II Ns 2801/16

UZASADNIENIE

We wniosku wniesionym w dniu 30 listopada 2016 roku E. R. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po Z. O. (2).

(wniosek k. 2- 4)

Na chwilę zamknięcia rozprawy uczestniczka M. B. (4) oraz uczestnicy A. R. (1) i R. R. (1) (reprezentowani przez wnioskodawczynię) przyłączyli się do wniosku; pozostali uczestnicy nie zajęli stanowisk.

(protokoły rozprawy z dnia: 4 kwietnia 2018 roku k. 112 i 15 listopada 2017 roku k. 78)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Z. O. (2) zmarła 14 maja 2011 roku w Ł., jej ostatnie miejsce zwykłego pobytu to Ł., dzielnica G.. W chwili śmierci była wdową. Jej jedyne dziecko córka L. O. zmarła jako bezdzietna panna przed nią. Rodzice A. i M. zmarli przed nią. Z rodzeństwa miała tylko jedną siostrę G., która zmarła przez spadkodawczynią (jako dziecko). Dziadkowie od strony ojca i matki zmarli przed spadkodawczynią. Nie wiadomo, czy dziadkowie od strony ojca mieli zstępnych (poza ojcem spadkodawczyni). Jeżeli chodzi o dziadków od strony matki spadkodawczyni, tj. zstępnych A. i K., to oprócz matki spadkodawczyni mieli jeszcze na pewno jedno dziecko J., który zmarł przed spadkodawczynią. Miał troje dzieci: J. R., który zmarł przed spadkodawczynią (jako dziecko), S. R. (3), która zmarła po spadkodawczyni (pozostawiając męża A., który zmarł po niej oraz troje dzieci: wnioskodawczynię i uczestników R. i A. R. (1)), a także W. R. (1), który zmarł przed spadkodawczynią i miał troje dzieci: B. C. (1) (uczestniczkę), S. R. (1) (uczestnika) i M. R. (2), który zmarł przed

spadkodawczynią i miał czworo dzieci (uczestników postępowania): M. B. (1), M. K. (1), M. R. (1) i S. R. (1). Nikt nie zrzekał się dziedziczenia, nie przyjmował ani nie odrzucał spadku. Nie został także znany za niegodnego dziedziczenia. O śmierci spadkodawczyni S. R. (3) dowiedziała się w tym samym dniu, zaś B. C. (1), S. R. (1) (syn W.), M. B. (1), M. K. (1), M. R. (1) i S. R. (1) (syn M.) dowiedzieli się najpóźniej kilka dni po śmierci spadkodawczyni.

(zapewnienie spadkowe k. 79 oraz zapis protokołu rozpraw z dnia 15 listopada 2017 roku od 00:10:53, akty stanu cywilnego z załączonych akt sprawy II Ns 1611/13: k.: 6, 217, 228, 257, 258, 260, 262, 269, postanowienie o stwierdzenie nabycia spadku z załączonych akt II Ns 1611/13 k. 182)

W dniu 14 września 2011 roku został spisany testament ustny sporządzony w dniu 11 lutego 2011 roku przez spadkodawczynię w obecności R. G., J. P. (1) i J. P. (2). Zgodnie z jego treścią, do całego spadku spadkodawczyni powołała M. B. (4).

(protokół testamentu ustnego załączone akta sprawy II Ns 1442/11)

Powyższe osoby nie zostały przywołane przez spadkodawczynię, nie miały świadomości, że znajdują się u spadkodawczyni w tym celu, aby wobec nich złożyła oświadczenie woli będące testamentem.

(zeznania świadków: R. G. k. 80 oraz zapis protokołu rozprawy z 15 listopada 2017 roku od 00:35:09, a także k. 79 załączonych akt II Ns 1611/13, zeznania świadka J. P. (1) k. 84 załączonych akt II Ns 1611/13, zeznania świadka J. P. (2) 81 załączonych akt II Ns 1611/13)

Najbardziej prawdopodobne jest, że w czasie sporządzania testamentu ustnego spadkodawczyni z uwagi na świeżo przebyty (lub nadal trwający) zespół majaczeniowy i obecność zespołu otępiennego o najprawdopodobniej znacznym nasileniu (głębokiego) nie była zdolna do świadomego i swobodnego powzięcia decyzji albo wyrażenia woli.

(dokumentacja medyczna załączona do akt sprawy II Ns 1611/13 k. 57, 59, 95 i 99, opinia biegłego psychiatry k. 89- 92)

Spadkodawczyni w dacie sporządzania testamentu znajdowała się z powodu zaburzeń otępiennych znacznego stopnia w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji albo wyrażenie woli.

(opinia w sprawie II Ns 1611/13 k. 158- 162)

W sprawie II Ns 1611/13 A., R. i A. R. (2) oświadczyli na piśmie, że „zrzekają się swojego udziału po spadkodawczyni S. R. (3) na rzecz wnioskodawczyni E. R.”, a w sprawie niniejszej R. R. (1) oświadczył na piśmie, że „zrzeka się swojego udziału po spadkodawczyni Z. O. (2) na rzecz wnioskodawczyni E. R.”

(oświadczenia k. 39 oraz z załączonych akt II Ns 1611/13 k. 183, 186 i 187)

Stosownie do treści art. 672 kpc, jeżeli zapewnienie nie było złożone albo jeżeli zapewnienie lub inne dowody nie będą uznane przez sąd za wystarczające, postanowienie w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku może zapaść dopiero po wezwaniu spadkobierców przez ogłoszenie. Z uwagi na niemożność ustalenia wszystkich osób zainteresowanych (zstępni dziadków od strony ojca spadkodawczyni), w sprawie zarządono zamieszczenie ogłoszeń.

Sąd zważył, co następuje:

Stosownie do przepisu art. 952§1 kc, jeżeli istnieje obawa rychłej śmierci spadkodawcy albo jeżeli wskutek szczególnych okoliczności zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe lub bardzo utrudnione, spadkodawca może oświadczyć ostatnią wolę ustnie przy jednoczesnej obecności co najmniej trzech świadków.

Należy podkreślić, co jest także wskazywane w orzecznictwie i doktrynie, że testament szczególny należy oceniać bardzo skrupulatnie, dokładnie z uwagi na to, iż w przypadku sporządzania tego rodzaju testamentów może dochodzić

częściej niż w przypadku testamentów zwykłych do próby wykazywania złożenia oświadczenia woli (testamentu) w sytuacji, w której faktycznie osoba nie sporządziła testamentu szczególnego.

Niezbędnym warunkiem istnienia testamentu ustnego jest życzenie spadkodawcy złożenia oświadczenia ostatniej woli oraz fakt przywołania osób, które zostały następnie wskazane jako świadkowie w celu wysłuchania jego oświadczenia o rozporządzeniu posiadanym majątkiem. W orzecznictwie i doktrynie podkreśla się, iż spadkodawca musi zdecydować, że konkretne osoby będą pełnić rolę świadków (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20 lipca 2007 roku w sprawie I CSK 136/07, Monitor Prawniczy 2007/17/932). Nadto wskazuje się, że osoby będące świadkami sporządzenia testamentu powinny mieć świadomość tego, że są świadkami wyrażenia ostatniej woli, i że w tym celu zostali przywołani (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2000 roku, sygn. akt V CKN 67/00, publ. LEX nr 52581). Tymczasem spadkodawczyni nie żądała, aby w danym dniu przyszli (określeni) trzej świadkowie, w celu wysłuchania jej woli. Co więcej, osoby te nie wiedziały, że w takim (tak określonym) celu znajdują się i spadkodawczyni. W przypadku testamentu szczególnego, jak wskazano, nie może być żadnych wątpliwości co do tego, iż osoba oświadcza swoją wolę trzem osobom, które są świadkami w rozumieniu art. 952§1 kc. Z tej przyczyny nie można mówić o tym, że został sporządzony testament- złożone oświadczenie woli- w sposób wymagany przepisem regulującym omawiany testament szczególny.

W myśl przepisu art. 945§1 kc testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony m.in. w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli (pkt 1)). Z dokumentacji medycznej w połączeniu z opinią biegłego psychiatry wynika, że najbardziej prawdopodobne jest, że w czasie sporządzania testamentu ustnego spadkodawczyni z uwagi na świeżo przeżyty (lub nadal trwający) zespół majaczeniowy i obecność zespołu otępiennego o najprawdopodobniej znacznym nasileniu (głębokiego) nie była zdolna do świadomego i swobodnego powzięcia decyzji albo wyrażenia woli. Należy podkreślić, że w opinii biegłego psychiatry sporządzonej wcześniej, bo w sprawie o sygnaturze akt II Ns 1611/13 sformułowano wniosek w sposób kategoryczny tj. iż spadkodawczyni w dacie sporządzania testamentu znajdowała się z powodu zaburzeń otępiennych znacznego stopnia w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji albo wyrażenie woli. Sąd ustala stan faktyczny w oparciu o całokształt dowodów, a więc także opinii biegłych pochodzących z innych postępowań.

Zgodnie z art. 926§2 kc, dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje m.in. wtedy, gdy sporządzony testament jest nieważny (pkt b)). Jak stanowi art. 934§1 kc w brzmieniu obowiązującym w dacie otwarcia spadku, w braku zstępnych, małżonka, rodziców, rodzeństwa i zstępnych rodzeństwa spadkodawcy cały spadek przypada dziadkom spadkodawcy; dziedziczą oni w częściach równych. W myśl §2 cyt. art., jeżeli któregoś z dziadków spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadał, przypada jego zstępny. Podział tego udziału następuje według zasad, które dotyczą podziału spadku między zstępnych spadkodawcy (tj. w częściach równych). Z kolei zgodnie z §3 cyt. art., w braku zstępnych tego z dziadków, który nie dożył otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadał, przypada pozostałym dziadkom w częściach równych.

Przekładając ustalony stan faktyczny na przepis art. 934§1 kc należy wskazać, że spadek z ustawy dziedziczą S. R. (3) w $\frac{1}{2}$ oraz zstępni W. R. (2) w $\frac{1}{2}$ (łącznie), przy czym skoro miał on troje dzieci, to udział $\frac{1}{2}$ dziedziczy po $\frac{1}{3}$ jego dwoje żyjących dzieci, zaś pozostałą $\frac{1}{3}$ zstępni zmarłego dziecka, w równych częściach, a więc po $\frac{1}{4}$. Na koniec należy wskazać, że przytoczone w stanie faktycznym pisemne oświadczenia R., A. i A. R. (2) nie mogły wywołać skutków prawnych, skoro spadek po Z. O. (2) odziedziczyła S. R. (3), gdyż zmarła po spadkodawczyni, a nadto po upływie 6 miesięcy od dnia dowiedzenia się o śmierci spadkodawczyni. Spadku nie odziedziczyli zatem w jej miejsce jej zstępni (R., A. i E.), a więc R. i A. R. (1) nie mogli skutecznie składać oświadczeń co do udziałów w spadku po osobie, po której nie dziedziczą. Z kolei co do spadku po S. R. (3) (który obejmuje także udział w spadku, jaki nabyła po Z. O. (2)), to wydane zostało już postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, zgodnie z którym spadek odziedziczyli mąż A. R. (2) oraz dzieci: A. R. (1), R. R. (1) i E. R. (k. 182 zał. akt). Co więcej, oświadczenia zawarte w sprawie II Ns 1611/13 dotyczyły wyraźnie udziałów „po spadkodawczyni S. R. (3)”, zaś sprawa dotyczyła (tak jak i niniejsza) stwierdzenia nabycia spadku po Z. O. (2), a nie po S. R. (3).